

Muistio

4.11.2021

VN/4507/2021
VN/4507/2021-MMM-143

MUISTIO - Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) -työryhmän kokous 4.11.2021

Aika: 4.11.2021 klo 9-12

Paikka: Etäyhteyksin

Läsnä: Jaana Kaipainen (pj), MMM
Satu Rantala, MMM
Kristiina Lång, Luke
Bettina Lemström, TEM
Marja-Liisa Tapio-Biström, MMM (alkaen 9.41)
Birgitta Vainio-Mattila, MMM
Tatu Tornainen, MMM (11.50 asti)
Saara Jääskeläinen, LVM
Tuomo Kalliokoski, YM (10.38 asti)
Riikka Knaapi, MMM
Jaakko Nippala (alkaen 9.31)
Armi Liinamaa, VM (9.59 asti)
Heli Peltola, UEF (8.59 asti)
Joel Järvinen (siht.), MMM
Ansa Palojarvi (siht.), Luke

Asiantuntijavieraat:

Tiina Hartman, MMM
Hanne Siikavirta, YM (9.49 asti)
Niina Riissanen, MMM (10.20 asti)
Erika Keppola, MMM (9.56 asti)
Anna Laine, Gaia (10.00 asti)
Paula Horne, PTT (11.26 asti)
Tuuli Reko, Luke (11.36 asti)
Aino Assmuth, Luke (alkaen 10.22)
Henrik Wejberg, Luke (alkaen 10.32)
Jussi Uusivuori, Luke (alkaen 10.33)
Antti Miettinen, Luke (alkaen 10.19)
Jussi Lintunen, Luke (alkaen 10.42)
Kauko Koikkalainen, Luke (alkaen 10.16)
Päivi Kujala, PTT

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 9.02.

2. Hankkeet (jatkuu kohdassa 4)

a. SOVA

Laine kertoi työryhmälle SOVA:n etenemisestä ja aikataulusta. Arviointi kattaa n. 27 toimenpidettä, joista kolme esiteltiin työryhmälle esimerkkeinä (tuhkalannoitus, kangasmetsien kasvatuslannoitus (typpilannoitus) ja lahoppuun hiilivaraston lisääminen talousmetsissä). Samalla esiteltiin käytettävä arviointikehikko. Arviointikehikossa on mm. toimenpiteen kuvaus, tekniset toteutusvaihtoehdot, toimenpiteen ristiinkytkennät ja sivuvaikutukset, alueet, joille toimenpiteet kohdistuvat (jos tiedossa), sekä toimenpiteen ja sen toteutuksen ympäristövaikutukset. Lopullinen SOVA rakentuu yksittäisten toimenpiteiden arviointien päälle.

Työryhmä keskusteli esityksestä. Arviointikehikkoa kiiteltiin. Peltola huomautti epävarmuuksien kirjaamisen tärkeydestä lopullisessa raportissa, mainiten mm. tuhkalannoituksen hiilidioksidipäästöt ja niihin liittyvät epävarmuudet. Kalliokoski pyysi kattavampaa listaa SOVA:ssa arvioitavista toimenpiteistä. Puheenjohtaja lupasi lähettää listan arvioitavista toimenpiteistä.

3. Maa- ja metsätalouden kannustinjärjestelmät

a. Hiilimarkkinat/-kompensaatio: selvitykset ja hankkeet

Siikavirta kertoi päästökompensaation määritelmästä, aiheeseen liittyvistä selvityksistä ja lainsäädännön kehityksestä. Rahankeräyslakiin on esitetty muutoksia, joilla mahdollistetaan kansallisten vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden markkinat ja näin ollen kannustetaan toimijoita kehittämään päästökompensaatiopalveluja ja innovaatioita toimialalle. Hallituksen esitys rahankeräyslain muutoksista annettiin eduskunnalle syyskuussa. Lisäksi Siikavirta kertoi ympäristöministeriön sääntelyyn liittyvästä selvityksestä. Ympäristöministeriö on tilannut ja julkaissut selvityksen, jossa tarkasteltiin miltä osin kompensaatiopalveluiden tarjontaa olisi tarpeen säännellä, mitä ohjauskeinovaihtoehtoja on käytettävissä, sekä arvioida eri keinojen soveltuvuutta ja vaikutuksia. Tarkastelussa sääntelykohteena oli kompensaatiövaihtoehtot. Selvityksen merkittävä löydös oli, että uuden pakottavan kansallisen lainsäädännön luominen vapaaehtoiseen kompensaatioon ei nykyisellään ole toteuttamiskelpoinen ohjauskeino erityisesti elinkeino- ja sopimusvapauden ja kuluttajalainsäädännön syvän EU-laajuisen harmonisoinnin vuoksi. Ehdotettu sääntelykehikko koostuisi vapaaehtoisesta rekisteristä, ostajan oppaasta ja kuluttajaviranomaisen linjauksesta, eli käytännössä kyse on siis informaatio-ohjauksesta. Jatkotyönä valmisteilla on valtionhallinnon tuottama opas kompensaation hyvistä käytännöistä ja kompensaation kriteereistä, sekä vapaaehtoiseen rekisteriin liittyvät selvittelyt ja keskustelut. Samalla seurataan tiiviisti aiheeseen liittyvän pohjoismaisen hankkeen etenemistä.

Työryhmän keskustelussa nousi esille erityisesti kaksoislaskennan haasteet. Torniainen kertoi, että MMM ja YM tekevät tiivistä yhteistyötä päästökompensaatioteeman tiimoilta ja kertoi, että MMM:ssä on päättymäisillään Hiilestä kiinni –maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuden hankehaku, jossa yksi teemoista on hiilimarkkinoiden kokeilut. Hankkeita toivotaan erityisesti käytännön pilotoinneista sekä talousanalyyseistä. Puheenjohtaja totesi, että hiilimarkkinat kirjataan MISU:n nykytilanteen valossa ja tulevaa merkitystä pohtien. Kalliokoski totesi, että muu kuin laadullinen kirjaus on haastava tehdä, kun aiheeseen liittyy merkittäviä laskentaongelmia. Laadullinen kirjaus ei suoraan vastaa suunnitelman tavoitteeseen löytää 3 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin nettopäästövähennys maankäyttösektorilla.

b. METKA

Riissanen esitteli metsätalouden kannustejärjestelmää (METKA). Nykyinen kannustejärjestelmän on voimassa enintään vuoteen 2023. Toimenpiteet uudessa METKA:ssa jatkuisivat hyvin pitkälle samanlaisina kuin nykyisessä KEMERA:ssa. Riissanen kävi läpi keskeiset muutokset. Taimikon ja

nuoren metsän hoidon osalta muutos on, että niille esitetään de minimis tukea sekä sisällöllisiä muutoksia, joskin niiden vaikutus on arvioitu pieneksi. Samoin terveyslannoitukseen on esitetty pieniä muutoksia. Isoin muutos koskee suometsien hoitoa, jossa nykyisellään tukea saa oijen perkaamiseen, vesien suojeluun ja pientareihin, kun taas jatkossa oijen perkausta ei tuettaisi. Metsätieverkoston osalta uutta on, että tuki myönnettäisiin tiekunnalle eikä yksityiselle metsänomistajalle ja tietojen keräämistä rekisteriin edellytetään. Ympäristötuki säilyy nykyisellään, mutta jos valtiontukisäädökset sen mahdollistavat, tukea maksettaisiin myös lahopuusta eli luontoarvoista. Metsäluonnonhoidon osalta maanomistajatkin voisivat jatkossa kilpailuttaa hankkeita. Täysin uutena työajina esitetään METKAn kulutusta. Lisäksi on esitetty, että kotimaista energiapuuta tulisi voida tukea, jolloin pienpuun keruu voisi sisältyä yhtenä toimenpiteenä. Sen osalta tehdään kuitenkin vielä jatkoselvityksiä. Aikataulullisesti METKA:ssa odotetaan EU:lta ensimmäisiä linjauksia valtiontukisuuntaviivoista, jotka saataneen vuodenvaihteen jälkeen. METKA:n ennakoidaan menevän eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2022.

Työryhmä keskusteli toimenpiteiden lisäisyydestä HIISI WEM-skenaarioon nähden. Joitakin eroja todettiin etenkin lannoitukseen liittyen, mutta kokonaisuudessaan erot jäivät vielä tarkistettavaksi. Puheenjohtaja totesi, että toimenpiteiden vaikutukset eri skenaarioissa on pystyttävä erittelemään ilmastovaikutuksien kautta. Kalliokoski muistutti työryhmän tavoitteesta löytää nimenomaan lisäisiä nettopäästövähennyksiä, eli vaikutus on pystyttävä erittelemään vähintään HIISI WEM:stä, ehkä myös WAM:sta.

c. CAP

Hartman kertoi CAP27 lausuntopalautteista ja antoi tilannekatsauksen kokonaisuudesta. EU:n tulevalla maatalous- ja maaseutupolitiikalla on yhdeksän tavoitetta, joita Hartman kertasi lyhyesti. CAP27 esitys oli lausuntokierroksella kesän ajan, jolloin lausuntoja saatiin yhteensä 367. Useat lausunnot tulivat yksityishenkilöiltä ja erityisesti ympäristö- ja ilmastoteemat kiinnostivat. Yhteenvetona Hartman totesi, että MMM:n CAP-suunnitelmaa pidettiin hyvänä, kehitysehdotuksia saatiin ja selvennystarpeita nousi esille. Rahaa pyydettiin lisää, mutta resurssit ovat rajalliset. Valmistelua jatketaan. Suomen ehdotus on tarkoitus lähettää komissiolle viimeistään 31.12.2021, samalla kun EU-tasolla perusasetus etenee parlamentissa ja neuvostossa. Komission kanssa neuvotellaan 2022 ja toimeenpano on tarkoitus aloittaa 1.1.2023.

Puheenjohtaja tiedusteli ilmastotavoitteista. Hartman totesi, että tavoitteita tyydytetään CAP:n kautta ja muuten. CAP:ssa on monta kohtaa, johon tavoitteita kirjataan. Kokonaisuus ei kuitenkaan ole ketterä tai avain kaikkeen. Knaapi totesi kokonaisuuden olevan moniportainen: ilmastoon, vesistöön ja luonnon monimuotoisuuteen sisältyviä kohtia on paljon ja kokonaisuutta katsoen vaikutuksia on vaikea arvioida. Kalliokoski tiedusteli CAP:n kirjauksesta 0,9 miljoonan tonnin CO₂-ekv. päästövähennyksistä perusuraan verrattuna ja niiden suhdetta MISU:n ja HIISIn WEM- ja WAM-skenaarioihin. Sovittiin, että suhdetta selvitetään ensi MISU-työryhmän kokoukseen mennessä. Vihreän arkkitehtuurin osalta peruspaletin oletetaan olevan melko saman tyyppinen kuin aiemmin. Tapio-Biström toivoi, että MISU:un saadaan sisällytettyä CAP:n ulkopuolisia toimia erityisesti heikkotuottoisten turvemaiden vetämiseksi pois viljelykäytöstä jollakin rahoitusmekanismilla. CAP:n säännöillä kaikki kivet on jo sen osalta käännetty.

4. Hankkeet

a. MISU -toimenpiteiden kustannukset hanke

Reko esitteli työryhmälle MISU toimenpiteiden kustannustietoselvitystä. Laskelmissa huomioidaan maan arvon muutokset, viljelytulosten ja puuntuotannon tulosten muutokset, julkisten menojen muutokset, investointi- ja toteuttamiskustannukset sekä jotkin hallinnolliset kustannukset. Kustannuksia joita ei huomioida ovat vaikutukset elinkeinoon/työllisyyteen, sosiaaliset kustannukset, muut ympäristövaikutukset ja niiden taloudellinen arvottaminen (SOVA:ssa), osa hallinnollisista kustannuksista (esim. tukijärjestelmän ylläpito), kustannusten jakautumisen alueellinen eriarvoisuus, aluevaikutukset, tuotannon vuoto sekä hiilivuoto. Reko kävi läpi alustavia tuloksia ilmastovaikutusten, tulovaikutusten, valtion kustannusten ja kustannustehokkuuden laskelmista. Yhteenvetona todettiin mm., että maatalouden toimet ovat toteuttamispotentiaailtaan pienempiä kuin metsätalouden toimet, ja maatalouden maankäytön toimenpiteissä on potentiaalia suuriin ilmastovaikutuksiin pienillä toteuttamisaloilla ja kustannuksilla. Toisaalta oletukset ja

yksinkertaistukset tuovat laskelmiin epävarmuutta, ja laskelma ei huomioi mahdollisia ohjaustoimia ja niiden kustannuksia (esim. kannustinta maanomistajille), ja todellisuudessa valintoihin liittyyneen muitakin tekijöitä kuin rahallinen kustannus.

Puheenjohtaja totesi tarkastelun palvelevan hyvin sektorin sisäistä toimenpiteiden tarkastelua. Jääskeläinen vertasi esitettyjä kustannuksia liikenteen päästövähennyksiin ja totesi niiden olevan huomattavasti edullisempia per CO₂-ekvivalenttitonni maankäyttöpuolella. Toisaalta todettiin, että sektorien välinen vertailu on haastavaa eri parametreista johtuen. Lannoitusluvut herättivät paljon keskustelua. Peltola huomautti, että laskelmissa käytetty hehtaariala 300 000 ha/v kangasmetsien kasvulannoitukseen on huomattavan korkea verrattuna aiempaan tasoon. Pitäisi selvittää vaikutuksia monimuotoisuudelle sekä metsänomistajien kannustetarpeita. Myös kustannustietoselvitykseen tulisi kirjata epävarmuudet ja oletusluvut. Puheenjohtaja huomautti, että oletusluvut tulevat HIISI WAM-skenaariosta. Nippalakin totesi lannoituslukujen näyttävän korkeilta ja niitä voisi olla syytä tarkistaa. Kangasmetsien kasvulannoituksien arvokkuus ihmetytti. Nippala myös kiitteli Rekoa siitä, että esityksessä korostettiin investointikustannusten vaikutusta käytännön toimintaan, sillä yleensä alkuinvestointikustannuksia ei jaeta ajan yli vaan ne arvotetaan korkeammalle, mikä pitää ottaa suunnittelussa huomioon. Horne totesi, että lukuja tarkastellaan vielä uudelleen kommenttien pohjalta. Rantala totesi, että HIISI WAM:ssa on kirjaus, jonka mukaan lannoitusta lisättäisiin yhteensä 150 000ha vuodessa jakautuen turve- ja kivennäismaille. Peltola jatkoi, että esitetyissä luvuissa lannoitusmäärä on 100 000 ha/v turvemaille ja 300 000 ha/v kangasmaille tiedustellen, mistä turvemaiden hyödyt tulevat. Raporttiin tulisi lisätä oletukset mm. kunnostusojituksesta sekä jatkuvasta tai jaksollisesta kasvatuksesta. Horne totesi, että uudistusten osalta ei olla tehty vielä oletuksia jatkuvasta kasvatuksesta koska niiden osalta kasvumalleja ei ole vielä saatavilla. Toisaalta metsänhoitotoimenpiteiden oletetaan laskelmissa vähentyneen.

5. Metsäkato ohjausryhmä

Miettinen kertoi ohjausryhmälle hankkeen etenemisestä, esitellen metsäkadon viimeaikaista kehitystä kuvaajin sekä tekijöitä, jotka selittävät metsäkatoa (rakennetun maan lisääntyminen, viljelysmaan laajentuminen). Vuosittainen metsäkato on ollut laskusuunnassa vuodesta 2010 alkaen (keskimäärin 15 000 ha vuosittain). Metsäkadon vuosittaiset päästöt kaudella 2013-2019 olivat noin 3,7 milj. t. CO₂-ekv., mikä on noin 6% Suomen kokonaispäästöistä. Rakentamiseen otettu maa dominoi pinta-alavaikutusta. Maatalousmaan suhteellinen merkitys kuitenkin lisääntyy, kun muu metsäkato muista syistä vähenee nopeammin. Rakentamisesta aiheutuva metsäkato on vaikea välttää. Maatalouspuolella maatalouden pinta-alaperusteinen tukijärjestelmä, peltolohkojen koon ja muodon parantaminen, paremmat koneet sekä tilakokojen kasvu etenkin nautakarjatiloilla selittävät osaltaan metsäkatoa. HIISI WEM- ja WAM-skenaarioiden ennusteet metsäkadon suuruudesta vaihtelevat n. 10 000 ha/v ja n. 8500 ha/v välillä. WAM-skenaariossa on oletettu, että suorat tuet jätetään maksamatta uusille metsästä raivattaville peltoaloille. Johtopäätöksenä Miettinen totesi, että vaikka pinta-alat eivät sinänsä ole suuria niin 6% osuus kokonaispäästöistä on iso luku. Hankkeen lopputuloksena on tarkoitus vastata, onko metsäkatoa tarpeen säännellä. Nyt on pohdittu tarvetta panostaa metsäkadon seurantaan (muu kuin kvk-inventaario) ja voisi pohtia, olisiko mietittävä perälautaa, jos ei pysytä sovituisissa raameissa.

Jääskeläinen kysyi, onko tarkoitus selvittää myös voisiko metsäkatoa vähentää, jos lannan levityksen sijaan siitä voitaisiin tehdä biokaasua. Miettinen totesi biokaasun käyttöönottoon liittyvän haasteita, mutta mahdollisesti tulevaisuudessa keino olisi käytettävissä. Pohdittiin sitä, ollaanko rakennetun maan osalta liiankin pessimistisiä. Miettinen huomautti, että viimeiset vuoden rakennetun maan osalta perustuvat kasvihuonekaasuinventaarioon ja pitäisi selvittää mitä on lukujen taustalla. Taustaoletukset esim. tuulivoiman osalta voi olla erilaisia kuin HIISI:ssä. Nippala kertoi teemaan liittyvästä MAMMUTTI-hankkeesta. Vainio-Mattila ja Tapio-Biström totesivat tarpeen perälaudasta ainakin maatalouspuolelle. Vainio-Mattila korosti lannan osalta prosessoinnin ja ravinteiden erottamisen tärkeyttä. Tapio-Biström totesi, että jos EU-markkinoille ei tulevaisuudessa hyväksyttäisi tuotteita, jotka aiheuttavat metsäkatoa niin sillä olisi isoja markkinavaikutuksia, jotka voivat itsessään luoda isoille meijereille perälaudan. Uusivuori tiedusteli Glasgow'n ilmastokokouksen metsäkatojulistuksesta ja sen merkityksestä hankkeelle. Puheenjohtaja totesi, että globaalit julistukset ovat tärkeitä linjauksia, ja kansallisesti tulee pyrkiä toteuttamaan niiden henkeä. Julistus on tärkeä, ja sen suhdetta hankkeeseen katsotaan yhdessä hanketoimijoiden kanssa.

6. LULUCF-asetuksen sisältö ja tilanne

Torniainen kertoi, miten LULUCF-ehdotus etenee ja miten se liittyy työryhmän työhön. Euroopan komissio on tehnyt ehdotuksen LULUCF-ehdotuksen päivittämisestä niin, että uudet ilmastotavoitteet ovat siinä mukana. Vuodesta 2030 mukana olisi mahdollisesti AFOLU-sektori, jonka tulisi päätyä hiilineutraaliksi vuodesta 2040 eteenpäin. Asetusehdotus jakautuu kolmeen kauteen. Torniainen esitteli tilannetta ja Suomen kantoja kausille 2021-2026 ja 2026-2030. Suomi on mm. korostanut, että EU-tason säätelyssä ei tulisi luoda järjestelmää, jossa jokin maa voi hyötyä muiden nieluista. Jyvitettyjä maakohtaisia khk-vähennystavoitteita vuodelle 2030 on Suomen osalta -17,8 milj. t CO₂-ekv., mitä voi pitää melko maltillisena. Suomen tavoitetta ei kuitenkaan tulla saavuttamaan nykyisin HIISI WEM-toimin, eli lisätoimet ovat tarpeen. Kun katsotaan pidemmälle, niin tarkoitus luoda maankäyttösektorin ja maataloussektorin yhteinen pilari EU-politiikkaan, jolloin niiden niulut ja päästöt lasketaan samassa korissa. Suomi yhtyy komission arvioon siitä, että maatalouden päästöjen vähentäminen on haastavaa, mutta olemme avoimia tarkastelemaan komission ehdotusta AFOLU-sektorista. Asiaa käsitellään ympäristöneuvoston alaisessa työryhmässä ja käsittelyyn menee vielä ainakin vuosi.

Peltola nosti esiin Suomen erillisjouston sekä mahdollisuuden LULUCF-joustojen käytettävyydelle vain, mikäli EU-tavoite saavutetaan. Torniainen totesi asian olevan epäselvä, mutta lupasi selvittää asiaa. Peltola huomautti Suomen nykyisen -17,8 milj. t. tavoitteen perustuvan referenssivuosiin 2016-2018, jolloin hakkuutaso oli korkea. Luken viimeaikaisen raportin luvut metsien kasvuennusteiden putoamisesta ja toisaalta Venäjän puuntuonnin väheneminen huolettavat. Vaikka tavoite näyttää pieneltä, niin se voi olla vaikea saavuttaa. Ensi referenssikaudella tavoite voi olla suurempi.

7. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

8. Muut mahdolliset asiat

a. Seuraavat kokoukset

- keskiviikko 24.11. klo 13-16 → silloin mennään toimenpiteisiin, WEM- ja WAM-skenaarioiden vaikutukset
- keskiviikko 15.12. klo 9-12
- tiistai 18.1. klo 9-12

b. Muut mahdolliset asiat

Puheenjohtaja kertoi, että MISU:n aikataulussa ollaan tällä hetkellä ainakin kuukauden myöhässä, eli asian käsittely menee ensi vuoden puolelle. Toivottavasti marraskuun loppupuolella SOVA hankkeen ja PTT:n tuloksia on käytettävissä.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 12:08.